

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjälte

E-bøker og e-lydbøker i bibliotek

Fylkesdirektørkollegiet kultur 14. mars 25

Bakgrunn for saken

- *bøker og andre medier skal stilles gratis til disposisjon for alle som bor i landet* - kvalitet, allsidighet og aktualitet
- (lov om folkebibliotek)
- *...legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i litteraturen som utgis i Norge, og sikre at alle i landet har god tilgang til denne litteraturen (bokloven, i kraft 1.1.2024)*
- Anmodningsvedtak 800, juni 2023: Stortinget ber regjeringen så snart som mulig utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk.

Kielland-utredningen:

Mandat: ..om det er rettslig spillerom for å innføre bestemmelser om pliktavlevering av digitale bøker og om det i så fall er grunnlag for utlån av slike bøker.

Konklusjon mai 2024:

- **Leveringsplikt:** Forlagene har ikke plikt til å selge alle titler til bibliotekene.
- **Utlån:** Bibliotekene har lov til å låne ut e-bøker og e-lydbøker etter samme modell som for papirbøker (ei bok til én låner av gangen, dvs. at bibliotekene kan kjøpe stykkpris eller en lisens for en gitt periode).
- **Siden har det vært stille fra departementet. Nasjonalbiblioteket har bedt departementet om mandat til å gå i forhandling med forlagene.**

Kanaler for tilgang til digitale bøker. Konsekvenser av stillstand.

- Kanaler:
 - Kommersielle: Storytel, Fabel, BookBeat..
 - Via bibliotekene: BookBites. Fylkesvise konsortier, lisens og innhold i en spleis mellom fylkeskommuner og kommuner.
- Konsekvenser av stillstand etter Kielland-utredningen:
 - Ikke leveringsplikt:
 - en mediesamling preget av hva forlagene ønsker å levere
 - bibliotekfaglige vurderinger og innbyggernes behov i stor grad satt til side
 - ikke god nok bredde i tilbudet.
 - Bibliotekene har lov til å låne ut e-bøker og e-lydbøker etter samme modell som for papirbøker
 - kostbart innkjøp for fylkeskommuner og kommuner – med ytterligere konsekvenser for innholdet.
 - kompliserte utlånsmodeller, vanskelig å forstå for innbyggerne

Bransjestatistikk 2023 – og innbyggernes behov

- 22% av salget av e-bøker gikk til bibliotekene. 78 % til strømmemarkedet.
- 2,4% av salget av e-lydbøker gikk til bibliotekene. 92% til strømmemarkedet.
- Folkebibliotekene har stor etterspørsel etter digitale bøker, men utlånet er blitt mer enn halvert de siste ti årene pga. dårlige vilkår, høye priser. Et langt dårligere tilbud av lydbøker (nå digitale) via bibliotekene nå, enn for få år siden da lydbøker var på CD.
- Innbyggerne ønsker, og har behov for, litteratur på ulike flater og i ulike formater – ut fra interesser, lese- og språkferdigheter, kognitive ferdigheter mm. Noen kan kjøpe tilgang til kommersielle kanaler, mange kan ikke.
- Et demokratisk problem:
 - Tilgang til allsidig og aktuell litteratur, med bredde, kvalitet – og for alle, følges ikke opp.
 - Leselyststrategien - med grunnlag i leseferdigheter for nedadgående. Kultur og likestillingsdept. / Kunnskapsdept.
 - Bokloven skal:
 - a. ivareta interessene til forfattere, oversettere, visuelle kunstnere og lesere
 - b. legge til rette for et *mangfold* av aktører
 - c. bidra til å *fremme ytringsfrihet og kultur- og kunnskapsformidling*
 - d. bidra til å *styrke skriftkulturen* for bokmål, nynorsk, de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes.
 - Kielland: ..mulighet for lån av bøker, fører ikke nødvendigvis til nedgang i samlet boksalg, men kan bidra til å øke det gjennom å oppmuntre til lesing.

Tilråding:

- Fylkesbiblioteksjefnettverket ber om at fylkeskulturdirektørkollegiet løfter saken i sine kanaler, og ber Kultur- og likestillingsdepartementet følge opp konklusjonene i Kielland-rapporten, ved å:
- [Gi Nasjonalbiblioteket mandat til å gå i forhandling med forlagene.](#)
- Dette med mål om avtaler som kan sikre bibliotekene og innbyggerne:
- Bredde i tilbudet av e-bøker og e-lydbøker
- Gode og forutsigbare betingelser for bibliotek
- Gratis tilgang til digitale medier for alle

Trøndelag fylkeskommune

Trööndelagen fylhkentjielte

trondelagfylke.no | fb.com/trondelagfylke